

BÁO CHÍ CÁCH MẠNG Ở HUẾ

những năm 1939 - 1945

NGUYỄN THỊ THÙY NHUNG (*)

Tóm tắt: Sau những thuận lợi của thời kỳ Mặt trận Dân chủ (1936 - 1939) - Thời kỳ báo chí cách mạng (BCCM) được chiếm lĩnh trận địa công khai; bước vào những năm 1939 - 1945, BCCM Việt Nam phải rút vào hoạt động bí mật. Cũng như các địa phương khác trên cả nước, BCCM ở Huế đã kịp thời chuyển hướng theo sự chỉ đạo của Đảng. Mặc dù trong hoàn cảnh mới cực kỳ khó khăn, nguy hiểm, nhưng BCCM ở Huế đã cố gắng duy trì hoạt động xứng đáng là vũ khí sắc bén trong cuộc đấu tranh chống kẻ thù xâm lược, góp phần vào thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám năm 1945 ở Huế nói riêng, Trung Kỳ và cả nước nói chung.

Từ khóa: Báo chí cách mạng; Huế; Tỉnh ủy Thừa Thiên; 1939 - 1945.

Ngày nhận bài: 5/2/2025; **Ngày phản biện:** 15/5/2025; **Ngày duyệt đăng:** 11/6/2025.

1. Những yếu tố tác động đến báo chí cách mạng ở Huế những năm 1939 - 1945

Ngày 1/9/1939, Chiến tranh thế giới lần thứ Hai bùng nổ. Mặt trận nhân dân Pháp bị tan vỡ. Ở Đông Dương, chính quyền thực dân Pháp tăng cường bộ máy đàn áp, những quyền lợi mà nhân dân đạt được trong thời kỳ Mặt trận Dân chủ bị thủ tiêu. Ngày 26/9/1939, Chính phủ Pháp ban hành Sắc lệnh tổng quát trong toàn đế quốc (bao gồm cả Angiêri và các thuộc địa). Ngày 28/9/1939, Toàn quyền Đông Dương G. Catroux ra Nghị định ban hành Sắc lệnh trên, trong đó nêu rõ: Điều 1: Cấm mọi hoạt động trực tiếp hay gián tiếp tuyên truyền các khẩu hiệu của Quốc tế Cộng sản hay các tổ chức khác do Quốc tế Cộng sản kiểm soát. Điều 2: Giải tán hết các hội ái hữu, tổ chức hay nhóm có liên hệ với Đảng Cộng sản. Những tổ chức có hoặc không liên hệ với Đảng Cộng sản mà hoạt động theo khẩu hiệu của Quốc tế Cộng sản cũng đều bị giải tán. Điều 3: Cấm những tài liệu tuyên truyền khẩu hiệu của Quốc tế Cộng sản hay các tổ chức có liên hệ với Quốc tế Cộng sản. Điều 4: Qui định các hình phạt bằng tiền hay phạt giam đối với những người vi phạm⁽¹⁾.

Đề đối phó với các hoạt động phong trào yêu nước trong đó có báo chí, chỉ tính riêng năm 1939,

chính quyền thực dân đã ban hành 18 văn bản liên quan đến việc kiểm soát, ngăn cấm các hoạt động yêu nước, tuyên truyền cộng sản. Từ năm 1941, sinh hoạt báo chí còn bị ảnh hưởng bởi hàng loạt nghị định của Toàn quyền Đông Dương có liên quan đến cơ sở vật chất kỹ thuật như Nghị định ngày 27/10/1941 về việc kiểm soát giấy in báo, qui định mọi tờ nhật báo và tuần báo vài số phải thu hẹp, không được quá 4 trang khổ 40x60cm. Với tập san và tạp chí từ cuối năm 1942 cũng buộc phải thi hành luật định trên. Ngoài ra, thực dân Pháp cũng tăng cường vai trò của phòng kiểm duyệt của “Sở Thông tin và tuyên truyền báo chí” phối hợp với Sở Mật thám Đông Dương kiểm duyệt toàn bộ các ấn phẩm⁽²⁾.

Cùng với đó, chính phủ Nam triều cũng ra những đạo luật khắt khe đối với hoạt động của báo chí và tuyên truyền. Ngày 5/10/1939, Bảo Đại ra Đạo dụ số 63 về việc cấm hoạt động tuyên truyền cộng sản ở Trung Kỳ. Đạo dụ này được Toàn quyền Đông Dương ra Nghị định chuẩn y ngày 19/10/1939⁽³⁾. Tiếp đó, chính quyền Nam triều ban hành Dụ số 78 ngày 15/2/1940 truy nã những điểm khác các Sắc

(*) ThS, Khoa Lịch sử, Trường Đại học Khoa học, Đại học Huế.

(1) Dương Trung Quốc, *Việt Nam những sự kiện lịch sử (1919 - 1945)*, Nxb Giáo dục, H, 2000, tr.306.

(2) Đỗ Quang Hưng (Chủ biên), Nguyễn Thành, Dương Trung Quốc, *Lịch sử báo chí Việt Nam 1865 - 1945*, Nxb ĐHQGHN, H, 2000, tr.138 - 139.

(3) Tỉnh ủy Thừa Thiên Huế, *Lịch sử báo Đảng bộ tỉnh Thừa Thiên Huế (1930 - 2010)*, Nxb Thuận Hóa, Huế, 2014, tr.89.

lệnh cũ; chỉ có Sắc lệnh ngày 26/9/1939, điểm thứ ba nói về báo chí là đáng chú ý hơn cả⁽¹⁾.

Về phía phát xít Nhật, sau khi vào Đông Dương, cũng rất chú ý kiểm soát báo chí. Ngày 29/9/1940, 15 phóng viên báo chí và thông tấn của quân đội Nhật và hãng Đônri của Chính phủ Nhật đã tới Hải Phòng để vừa hoạt động báo chí, vừa làm tình báo. Sau khi Nhật đảo chính Pháp (9/3/1945), Nhật tuyên bố Quân luật xử chém tại chỗ những ai vi phạm 10 điều cấm trong đó có tội “phao tin đồn nhảm”. Chúng qui định những bài báo nói về hội họp, biểu tình của bất cứ giới nào phải gửi kèm giấy xin phép thì mới cho đăng. Trong giai đoạn này, Nhật vẫn áp dụng những luật lệ báo chí cũ của Pháp ở Đông Dương. Bên cạnh đó, Sở Hiến binh Nhật cũng theo dõi, thẳng tay bắt bớ những nhà báo tiến bộ⁽²⁾.

Có thể thấy, trong những năm 1939 - 1945, báo chí Việt Nam nói chung và BCCM nói riêng hoạt động trong điều kiện vô cùng khó khăn bởi chính sách khắt khe của thực dân, phát xít, phong kiến. Không khí chính trị ngột ngạt bao trùm khắp nơi, nhiều nhà báo và nhân viên liên quan bị bắt; nhiều cơ sở, tài sản của Đảng Cộng sản Đông Dương bị tịch thu; nhiều tờ báo bị khám xét, niêm phong, bị cấm xuất bản. Trước tình hình đó, Đảng kịp thời chuyển hướng chỉ đạo chiến lược, rút vào hoạt động bí mật, chuyển trọng tâm công tác về nông thôn, chuẩn bị những điều kiện khởi nghĩa từng phần; được phác họa, hoàn thiện trong các Hội nghị Trung ương lần thứ VI (11/1939), VII (11/1940) và VIII (5/1941).

Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ VI (11/1939) đã nhấn mạnh: “Phải biết tuyên truyền chống lại sự tuyên truyền của đế quốc và bè lũ tay sai của nó. Bây giờ sách vở công khai không có thì phải dùng sách báo bí mật, ra truyền đơn, biểu ngữ, tranh vẽ, thi ca và tổ chức những đội quân tuyên truyền miệng. Tuyên truyền miệng có lợi ích là hiểu rõ quần chúng,

để đưa quần chúng vào tổ chức. Nhưng cái cốt yếu là phải ra một tờ báo bí mật”⁽³⁾.

Thừa Thiên Huế là trung tâm chính trị của xứ Trung Kỳ cho nên thực dân Pháp càng tăng cường đàn áp, khủng bố, tấn công phá hoại tổ chức Đảng. Mặc dù các cấp bộ Đảng, toàn thể đảng viên và các tổ chức quần chúng đã nhanh chóng rút vào hoạt động bí mật nhưng do lực lượng bị bộc lộ trong phong trào dân chủ nên nhiều cán bộ, đảng viên đã bị bắt bớ, tra tấn, tù đầy, trong đó có những cán bộ chủ chốt của tỉnh. Đảng bộ tỉnh và phong trào cách mạng vừa được củng cố lại gặp nhiều khó khăn. Điều này tác động rất lớn đến hoạt động của BCCM ở Huế những năm 1939 - 1945.

2. Hoạt động báo chí cách mạng ở Huế những năm 1939 - 1945

Những năm 1939 - 1945, quán triệt chủ trương chuyển hướng chỉ đạo chiến lược của Đảng, Tỉnh ủy Thừa Thiên đã kịp thời rút hoạt động của các tổ chức đảng vào bí mật, một số báo chí bất hợp pháp được thực hiện để hướng dẫn đảng viên và quần chúng tiến bộ đấu tranh. Dù hoàn cảnh không thuận lợi, có những thời điểm báo cách mạng không thể xuất bản ở Huế, nhưng thay vào đó, báo của Xứ ủy Trung Kỳ và các tổ chức cách mạng vẫn được lưu hành ở đây. Nhờ vậy, phong trào cách mạng Huế vẫn kịp thời nắm bắt các chủ trương, chính sách của Đảng. BCCM ở Huế thời gian này bao gồm cả những tờ báo xuất bản tại Huế và những tờ báo cách mạng của Xứ ủy Trung Kỳ, tổ chức Việt Minh Trung Kỳ được lưu hành tại Huế, có đóng góp to lớn trong phong trào đấu tranh của nhân dân Huế.

Về báo chí cách mạng của Xứ ủy Trung Kỳ, tổ chức Việt Minh được lưu hành tại Huế

Từ năm 1939 đến giữa năm 1942, ở Thừa Thiên và thị xã Thuận Hóa không còn tờ báo nào của Đảng bộ tỉnh hoặc của các tổ chức yêu nước công khai được phép xuất bản, kể cả báo chí bí mật. Do vậy, để giải quyết tình trạng thiếu tài liệu trong công tác chỉ đạo đấu tranh cách mạng, Tỉnh ủy đã chủ trương cho lưu hành báo *Dân Tộc* - Cơ quan tuyên truyền của Việt Nam Độc lập Đồng minh Trung Kỳ

⁽¹⁾ PGS, TS Đào Duy Quát - GS, TS Đỗ Quang Hưng - PGS, TS Vũ Duy Thông (Chủ biên), *Tổng quan lịch sử báo chí cách mạng Việt Nam (1925 - 2010)*, Nxb CTQG, H, 2010, tr.108.

⁽²⁾ *Lịch sử báo chí Việt Nam 1865 - 1945*, Sđd, tr.140 - 141.

⁽³⁾ “Nghị quyết của Ban Trung ương Đảng ngày 6, 7, 8, 9/11/1939”. Nguồn: <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/van-kien-tu-lieu-ve-dang/hoi-nghi-bch-trung-uong/khoa-i/nghi-quyet-cua-ban-trung-uong-dang-ngay-6-7-8-9-11-1939-659>.

ở Huế. Tờ báo này xuất bản bí mật, số 1 ra khoảng cuối năm 1941, tùy theo hoàn cảnh, có thể mỗi tháng một kỳ hoặc hai tháng một kỳ, in typo⁽¹⁾, chữ và giấy không đẹp, có 8 trang, khổ 19x13cm⁽²⁾.

Số 4 báo *Dân Tộc* ra ngày 5/5/1942, trang đầu có lời kêu gọi: Hỡi toàn quốc đồng bào! Nạn diệt vong đã bày ra trước mắt. Vận nước gặp cơn nguy khốn, dân tộc hết sức tủi nhục. Hồn Tổ quốc đương kêu gọi sự phục thù⁽³⁾. Cuối trang 1 có khẩu hiệu: “Hãy yêu Tổ quốc Việt Nam”. Trang 4, mục “Phong trào trong xứ” đăng các bài nói về phong trào rải truyền đơn và treo băng cờ của Việt Minh được quần chúng hoan nghênh nhiệt liệt; lên án hành động khủng bố trắng của thực dân Pháp và quyết tâm đấu tranh của quần chúng... Trang 5 có bài viết “Kỷ niệm ngày một tháng năm”, đề cập đến ngày tranh đấu oanh liệt nhất của giai cấp thợ thuyền Mỹ chống lại tư bản, cũng như của giai cấp thợ thuyền và nhân dân mất nước ở Đông Dương, nhất là cuộc biểu tình ở Bến Thủy (thành phố Vinh) và ở Nam Bắc Kỳ chống lại thực dân, đế quốc. Từ đó kêu gọi: “Ta kỷ niệm ngày 1 tháng 5 không phải như quân Pe-tanh, Đờ-cu bày đặt ra các môn thể thao, các bữa tiệc long trọng hoặc bằng những cách nhồi sọ để lừa bịp dân ta, mà trái lại ta phải biểu tình, tranh đấu chống lại quân giặc Pháp, Nhật, đòi độc lập, giải phóng cho Tổ quốc Việt Nam. Cuối trang còn có khẩu hiệu: Ngày một tháng năm muôn năm! Tinh thần các chiến sĩ chết vì nước muôn năm⁽⁴⁾”.

Trong điều kiện thiếu tài liệu tuyên truyền, báo *Dân Tộc* đã kịp thời cổ vũ tinh thần, định hướng cho cán bộ, đảng viên và nhân dân tiếp tục cuộc đấu tranh chống đế quốc và phong kiến, tuyên truyền chính sách của Việt Minh.

Ngoài ra, ở Huế trong giai đoạn này còn có sự tồn tại của các tờ báo cách mạng khác như: *Bê Xiêng Sắt* - Cơ quan của Xứ ủy Trung Kỳ Đảng

Cộng sản Đông Dương được xuất bản bí mật năm 1940; *Việt thường, Tranh đấu, Việt Minh Trung Kỳ...* của tổ chức Việt Minh Trung Kỳ⁽⁵⁾.

Sự xuất hiện của các tờ báo của Xứ ủy Trung Kỳ và tổ chức Việt Minh Trung Kỳ có ý nghĩa vô cùng to lớn đối với phong trào cách mạng ở Huế, giúp lấp khoảng trống về thông tin và tuyên truyền, đảm bảo sự lãnh đạo xuyên suốt của Đảng trong giai đoạn 1939 - 1945.

Về báo chí cách mạng xuất bản ở Huế

Trong những năm 1939 - 1945, mặc dù hoàn cảnh khó khăn, sự lúng lúng, bất bớ, đánh phá của kẻ thù với báo chí và các tổ chức cách mạng diễn ra thường xuyên, liên tục, nhưng nhiều địa phương, trong đó có Thừa Thiên Huế vẫn kiên trì ra báo. Đặc biệt, tờ báo cách mạng *Vĩ Nước* và *Giết Giặc* đã kịp thời tuyên truyền chủ trương chỉ đạo của Đảng bộ Trung ương, Xứ ủy Trung Kỳ và các chính sách lớn của Mặt trận Việt Minh, góp phần vào thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám 1945.

Tháng 2/1942, đồng chí Nguyễn Vĩnh (Nguyễn Chí Thanh) vượt ngục từ Buôn Ma Thuột trở về Huế đã khẩn trương tìm hiểu tình hình để có giải pháp chỉ đạo phù hợp. Tháng 7/1942, đồng chí triệu tập Hội nghị cán bộ Đảng tại Vĩnh Tu (Quảng Điền) để phổ biến nội dung cơ bản của các Nghị quyết Hội nghị Trung ương VII và VIII, chủ trương thành lập Mặt trận Việt Minh. Đồng thời, Hội nghị cũng quyết định ra báo *Vĩ Nước* để tuyên truyền chương trình, điều lệ, chính sách của Việt Minh⁽⁶⁾. *Vĩ Nước* là cơ quan của Tổng bộ Việt Minh tỉnh Thừa Thiên. Báo in lito, với khổ báo là 26,5x19cm⁽⁷⁾.

Báo *Vĩ Nước* tập hợp một số bài giảng về tình hình, nhiệm vụ của Mặt trận Việt Minh do đồng chí Nguyễn Chí Thanh trực tiếp viết làm tài liệu học tập. Báo in tại cơ sở ẩn lút đóng tại nhà đồng chí Lê Tự Thanh (tổng Diêm Trường, huyện Phú Lộc), sau đó được phát hành vào nội thành Huế và

⁽¹⁾ Xem thêm: Đỗ Minh Điền, “Bước đầu tìm hiểu hoạt động xuất bản sách ở Huế (1920 - 1935) (Nghiên cứu trường hợp nhà in Đắc Lập và Tiếng Dân)”, Tạp chí *Nghiên cứu và Phát triển*, số 161, 7/2020, tr.115.

⁽²⁾ *Lịch sử báo Đảng bộ tỉnh Thừa Thiên Huế (1930 - 2010)*, Sdd, tr.91.

⁽³⁾ Báo *Dân Tộc*, số 4 (5/5/1942), Ký hiệu 6614/Gy 4973. Tài liệu lưu tại Kho Lưu trữ Bảo tàng Lịch sử Quốc gia, tr.1.

⁽⁴⁾ Báo *Dân Tộc*, số 4 (5/5/1942), Tlđđ, tr.5.

⁽⁵⁾ Nguyễn Xuân Hoa, *Lịch sử báo chí Huế*, Nxb Thuận Hóa, Huế, 2013, tr.115.

⁽⁶⁾ Tỉnh ủy Thừa Thiên Huế, *Lịch sử công tác tuyên giáo của Đảng bộ tỉnh Thừa Thiên Huế (1930 - 2005)*, Nxb Thuận Hóa, Huế, 2008, tr.54.

⁽⁷⁾ Tô Huy Rứa, *Thư tịch báo chí Việt Nam*, Nxb CTQG, H, 1998, tr.572.

các huyện trong tỉnh. Do điều kiện in ấn khó khăn, bí mật, kinh phí, vật tư thiếu thốn, địch khủng bố ác liệt nên báo ra không đúng kỳ, có nhiều tháng phải tạm dừng phát hành⁽¹⁾.

Để tiếp tục chấn chỉnh cơ quan ngôn luận, giữa năm 1944, tại Ngã ba Sinh, Tỉnh ủy họp Hội nghị mở rộng. Về công tác tuyên truyền, Hội nghị chủ trương đẩy mạnh tuyên truyền, vạch trần âm mưu, thủ đoạn của phát xít Nhật và tay sai, giải thích đường lối, chính sách của Mặt trận Việt Minh, tiếp tục lưu hành tờ báo *Vĩ Nước* làm công cụ tuyên truyền của Đảng⁽²⁾. Cuối năm 1944, báo *Vĩ Nước* của Tổng bộ Việt Minh tỉnh Thừa Thiên ngừng phát hành.

Trong điều kiện hoạt động rất khó khăn, *Vĩ Nước* là tờ báo cách mạng ở Huế có thời gian hoạt động khá dài (tháng 8/1942 đến cuối năm 1944); có đóng góp to lớn với sự nghiệp cách mạng của tỉnh Thừa Thiên Huế. Sự tồn tại của tờ báo chứng tỏ quyết tâm, nỗ lực phi thường của những người cộng sản trong chỉ đạo báo chí ở những thời điểm khó khăn và nguy hiểm.

Sau sự kiện Nhật đảo chính Pháp, ngày 12/3/1945, Đảng Cộng sản Đông Dương ra chỉ thị “Nhật - Pháp bắn nhau và hành động của chúng ta”. Hưởng ứng lời kêu gọi, tháng 4/1945, Tỉnh ủy Đảng Cộng sản Đông Dương tỉnh Thừa Thiên Huế (bí danh là tỉnh Nguyễn Tri Phương) đã phát hành báo *Giết Giặc* để vận động, tập hợp lực lượng và động viên quần chúng tham gia khởi nghĩa dưới ngọn cờ Việt Minh⁽³⁾. Số 1 báo *Giết Giặc* ra tháng 4/1945, số cuối cùng ra tháng 8/1945. Chủ nhiệm báo là Hoàng Anh, báo in lito, khổ 26,5x19cm⁽⁴⁾.

Tuy chỉ tồn tại trong một thời gian ngắn, nhưng báo *Giết Giặc* đã làm tròn nhiệm vụ tập hợp, động viên, cổ vũ quần chúng tham gia khởi nghĩa, góp phần vào thắng lợi của cuộc Cách mạng Tháng Tám năm 1945 ở Thừa Thiên Huế.

Trong những năm 1939 - 1945, hòa trong dòng chảy BCCM của cả nước, dầu hoàn cảnh khó khăn, nhưng BCCM Huế vẫn cố gắng duy trì hoạt động.

Dù chỉ có 2 tờ báo cách mạng ra đời trong giai đoạn này là *Vĩ Nước* và *Giết Giặc*, với thời gian tồn tại ngắn, số lượng trang in hạn chế, phạm vi lưu hành không rộng rãi nhưng chất lượng bài viết giai đoạn này tốt hơn, nội dung phong phú hơn, hình thức trình bày đẹp hơn so với báo chí cách mạng bí mật ở địa phương trong giai đoạn trước đó, trở thành tài liệu giảng dạy và tuyên truyền cho các đảng viên và quần chúng nhân dân trong thực tiễn phong trào đấu tranh. Do vậy, có thể nói rằng, BCCM những năm 1939 - 1945 đã làm tròn nhiệm vụ của mình đối với phong trào cách mạng tỉnh nhà, góp phần làm nên thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám năm 1945 lịch sử■

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Báo *Dân Tộc*, số 4 ra ngày 5/5/1942, Ký hiệu 6614/Gy 4973. Tài lưu tại Kho Lưu trữ Bảo tàng Lịch sử Quốc gia.
2. Đỗ Minh Điền, “Bước đầu tìm hiểu hoạt động xuất bản sách ở Huế (1920 - 1935) (Nghiên cứu trường hợp nhà in Đắc Lập và Tiếng Dân)”, Tạp chí *Nghiên cứu và Phát triển*, số 161, 2020.
3. Nguyễn Xuân Hoa, *Lịch sử báo chí Huế*, Nxb Thuận Hóa, Huế, 2013.
4. Đỗ Quang Hưng (Chủ biên), Nguyễn Thành, Dương Trung Quốc, *Lịch sử báo chí Việt Nam 1865 - 1945*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, H, 2000.
5. “Nghị quyết của Ban Trung ương Đảng ngày 6, 7, 8, 9-11-1939”. Nguồn: <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/van-kien-tu-lieu-ve-dang/hoi-nghi-bch-trung-uong/khoa-i/nghi-quyet-cua-ban-trung-uong-dang-ngay-6-7-8-9-11-1939-659>.
6. PGS, TS Đào Duy Quát - GS, TS Đỗ Quang Hưng - PGS, TS Vũ Duy Thông (Chủ biên), *Tổng quan lịch sử báo chí cách mạng Việt Nam (1925 - 2010)*, Nxb CTQG, H, 2010.
7. Dương Trung Quốc, *Việt Nam những sự kiện lịch sử (1919 - 1945)*, Nxb Giáo dục, H, 2000.
8. Tô Huy Rứa, *Thư tịch báo chí Việt Nam*, Nxb CTQG, H, 1998.
9. Tỉnh ủy Thừa Thiên Huế, *Lịch sử công tác tuyên giáo của Đảng bộ tỉnh Thừa Thiên Huế (1930 - 2005)*, Nxb Thuận Hóa, Huế, 2008.
10. Tỉnh ủy Thừa Thiên Huế, *Lịch sử báo Đảng bộ tỉnh Thừa Thiên Huế (1930 - 2010)*, Nxb Thuận Hóa, Huế, 2008.

⁽¹⁾ *Lịch sử báo Đảng bộ tỉnh Thừa Thiên Huế (1930 - 2010)*, Sđd, tr.95.

⁽²⁾ *Lịch sử công tác tuyên giáo của Đảng bộ tỉnh Thừa Thiên Huế (1930 - 2005)*, Sđd, tr.56.

⁽³⁾ *Lịch sử báo chí Huế*, Sđd, tr.119.

⁽⁴⁾ *Thư tịch báo chí Việt Nam*, Sđd, tr.186.